

Кушакова-Костицька Наталія Вадимівна,
кандидат юридичних наук, старший науковий
співробітник

ЮРИДИЧНА ОСВІТА В КОНТЕКСТІ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

Інформатизація всіх сфер суспільного життя, зокрема, в галузі освіти, зумовлює нові специфічні риси й форми її отримання. Активне застосування ІТ в освітянській діяльності (по суті технологічний процес) збігся за часом з не менш активним політичним процесом – європеїзацією. Це в свою чергу викликало певну конвергенцію цих процесів щодо регулювання правовідносин, освітянської діяльності та їхньої похідної – юридичної освіти.

Видається, що саме бажання провести реформи юридичної освіти в європейському форматі стало причиною реєстрації у 2017 році законопроекту № 7147 «Про юридичну (правничу) освіту і загальний доступ до правничої професії». Однак деякі колізії цього законопроекту, які виявились при його аналізі та порівнянні з Законом України «Про вищу освіту», призупинили його розгляд і зумовили створення робочої групи для подальшого розроблення «Концепції вдосконалення правничої освіти для фахової підготовки правника відповідно до європейських стандартів вищої освіти та правничої професії» (див. сайт Міністерства науки і освіти України за адресою: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/koncepciya-vdoskonalennya-pravnichoyi-yuridichnoyi-osviti-dlya-fahovoyi-pidgotovki-pravnika>).

З огляду на зміст згаданої Концепції, хотілось би зазначити, що вона не передбачає вирішення деяких концептуальних проблем, які постали сьогодні перед промоутерами юридичної освіти в Україні в контексті подальшого розвитку інформаційного суспільства і його поступової трансформації в постінформаційне, що носить медійний характер. Фактично, поняття «інформація» в такому суспільстві корелюється не з реальним знанням, а з інформаційними сервісами через використання мас-медіа. Комунікації та їх значення для індивіда в такому суспільстві домінують над інформаційним обміном та отриманням знань як головної мети й ознаки цивілізаційного процесу. В результаті у такому суспільстві з одного боку формуються соціальні замовлення на певні типи освітян, з іншого – виокремлюються відповідні категорії осіб, які отримують освіту (насамперед юридичну).

Так, серед сучасних освітян і вчених в контексті надання юридичної освіти (з урахуванням її європеїзації та одночасно віртуалізації за допомогою інформаційно-комунікативних технологій) можна виділити три основні групи:

фахівці / освітяни, що є носіями юридичних знань, і які ці знання готові передавати іншим у навчальному процесі згідно із

прийнятими навчальними планами, особистим рівнем ерудиції, педагогічними здібностями, внутрішнім покликанням, бажанням бути корисним суспільству і людям тощо. Такий тип освітян орієнтований на подальшу трансформацію інформаційного суспільства в суспільство знань, в якому домінуючою цінністю стає знання як таке, і яке носить глобальний, а не регіональний (зокрема, європейський) характер;

фахівці / освітяни, що є носіями юридичних знань, і які готові ці знання продавати як будь-який товар в умовах ринку, що є притаманним для західного типу цивілізації (в тому числі європейської). Освітнянська діяльність таких фахівців носить насамперед утилітарний, прагматичний характер, її якість прямо пропорційна можливості отримання відповідних дивідендів за її проведення;

фахівці / освітяни, орієнтовані продавати в зазначених ринкових умовах не самі знання, а лише їх оцінювання. Такий підхід зумовлений і зміною ціннісних орієнтирів в європейському контексті, і специфікою «медійного формалізму», який передбачає домінування форми над змістом (по аналогії зі ЗМІ, де зображення / подання інформації превалює над її змістом).

Характерною рисою сучасного освітнього процесу є й те, що зазначені типи його реалізаторів можуть одночасно набувати ознаки не однієї, а різних категорій. Так, наприклад, враховуючи низький рівень зарплат викладачів / науковців, є тренд суміщення навчального процесу і репетиторства (перший і другий варіант). Що стосується суто прагматичного підходу до викладання (другий варіант), то одна особа може бути спрямована загалом на продаж своїх знань і навичок, але при цьому не виключати й третій варіант підходу до навчального процесу.

Відповідним чином можна диференціювати й бажаючих отримати освіту в сучасних українських реаліях, а саме на:

осіб, які прагнуть отримати справжні знання;

осіб, які прагнуть отримати не тільки знання, але й відповідну оцінку в процесі навчання;

осіб, яким достатньо отримати лише посвідчення про освіту (як вже було вказано, такий підхід заміщення форми змістом в постінформаційному суспільстві стає виправданим і функціональним).

Узагальнюючи сучасні тренди щодо реформування юридичної освіти з урахуванням подальшої діджиталізації з одного боку, й європеїзації – з іншого, можна зазначити наступне:

ІКТ дозволяють у віртуальному просторі (Інтернет-просторі) отримувати дистанційну юридичну освіту, яка за якістю і кількістю знань і навичок стає конкурентноспроможною й більш функціонально прийнятною порівняно з традиційними формами навчання;

набуває подальшого поширення самонавчання як можливість самостійно, безкоштовно, в оптимальний для особи спосіб отримувати необхідне знання / навички завдяки електронізації практично всіх навчальних процесів;

штучно стимулюється зацікавленість або необхідність отримання формального підтвердження освітньої кваліфікації (диплому, сертифікату і т.п.) або використання набутків інших (наприклад, плагіату) з цією метою. Цей процес максимально спрощується завдяки використанню інформаційних технологій і нав'язуванню «медійного» світогляду.

Але не дивлячись на певні негативні тенденції і фактори формування сучасних освітніх стереотипів, можна прогнозувати, що з подальшим розвитком технологій самонавчання домінуватиме в юридичному навчальному просторі так само, як і саморегулювання щодо сфери соціального управління, зокрема організації правовідносин у соціумі.

Корольчук Віктор Володимирович,

провідний науковий співробітник відділу організації наукової діяльності та захисту прав інтелектуальної власності Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

РОЗВИТОК АВТОМАТИЗАЦІЇ ТА ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ПРОЦЕСІВ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗВО

Інформатизація освітнього процесу, наукової діяльності, дистанційного, методичного забезпечення, а також інших складових діяльності Закладу Вищої Освіти (далі – ЗВО) є одним з ключових пріоритетів розвитку та конкурентоспроможності як на вітчизняному так і на міжнародному ринку надання освітніх послуг у найближчі роки. Враховуючи те, що основними видами діяльності ЗВО, пов'язаними із використанням інформаційно-комунікаційних технологій є освітній процес, науково-дослідна та управлінська діяльність можна виділити такі основні напрями розвитку автоматизації основних процесів діяльності в ЗВО:

- розвиток мережевої інфраструктури (матеріально-технічного, програмного забезпечення, тощо);
- впровадження системи електронного управління навчальним закладом – «е-ЗВО»;
- розвиток операторської діяльності.